

EUROPEAN
PLATFORM
TACKLING
UNDECLARED
WORK

10 years

Deklaruojamas darbas yra naudingas visiems!

Esate darbuotojas?

Ką reiškia deklaruojamas darbas?

- Tai – apsauga ir piniginės išmokos: pensija, socialinis draudimas, sveikatos priežiūra, mokamos atostogos, apsauga nuo nepagrįsto atleidimo iš darbo ar kitų darbo teisės pažeidimų.
- Tai – reguliariai mokamas darbo užmokestis, socialinio draudimo įmokos ir atitinkami mokesčiai.

Ar mano darbas yra deklaruojamas? Kaip tai pasitikrinti

Turėtumėte...

- būti sudarę **darbo sutartį**, kurioje būtų nurodytos darbo sąlygos, pareigos ir teisės, pateikta informacija apie darbdavį ir tai, kas atsakingas už jūsų darbo užmokestį;
- gauti **reguliary darbo užmokestį**, atitinkantį faktines darbo valandas bei viršvalandžius, ir specialius priedus (pvz., už naktinį darbą ar darbą švenčių dienomis);
- būti **saugomi nuo diskriminacijos** darbo vietoje dėl lyties, religijos, tautybės ar etninės priklausomybės;
- turėti **teisę į pertraukas**, atostogas ir laisvadienius;
- turėti **teisę į laikinąjį nedarbingumą** ir į apsaugą nuo nelaimingų atsitikimų darbe bei profesinių ligų;
- būti **registruoti socialinio draudimo sistemoje**, pavyzdžiui, dėl pensijų, nedarbo, sveikatos priežiūros;
- turėti **teisę būti atstovaujami** būti nariai profesinėje sąjungoje ir streikuoti;
- **reguliariai mokėti tam tikras įmokas** pvz., pensijų.

Vykdote verslą?

Esate įdarbinę arba planuojate įdarbinti darbuotojų?

Ką reiškia deklaruojamas darbas?

- Laikomasi darbo taisyklių ir darbą reglamentuojančių aktų, darbuotojams suteikiamos jiems priklausančios teisės;
- užtikrinama sąžininga įmonių konkurencija;
- kuriama stabili ir motyvuojanti darbo aplinka, kad darbo vietos būtų našios;
- išvengiama sankcijų, baudų, kaltinimų ir rizikos reputacijai.

Jei esate verslo savininkas ir darbdavys, turėtumėte...

- atkreipti dėmesį į savo šalies teisės aktuose nustatytas darbo sąlygas. Pasitikrinkite, ar:
 - ▶ atitinkate savo šalies kolektyvinių derybų dėl darbo užmokesčio ir atskaitomų išlaidų taisykles;
 - ▶ mokesčius ir socialinio draudimo įmokas mokate pagal taisykles;
 - ▶ teisingai išrašote atsiskaitymo lapelius;
 - ▶ užtikrinate laikinąjį nedarbingumą, motinystės, kasmetines ir kitas atostogas pagal atitinkamus teisės aktus;
- saugote informaciją apie savo registruotus darbuotojus, jų faktines darbo valandas ir jiems mokamą atlygį pagal galiojančias nacionalines ir ES taisykles;
- laikotės profesinės sveikatos ir saugos taisyklių, savo darbuotojams užtikrinate saugią aplinką;
- įsitikinate, kad jūsų darbuotojai turi teisę teisėtai dirbti jūsų šalyje.

Jei vykdate verslą, bet nesate tikri, kokios taisyklės dėl teisėto darbuotojų įdarbinimo galioja jūsų šalyje, galite...

- kreiptis į vietos darbo inspekciją;
- kreiptis į savo šalies ir (arba) vietos darbdavių organizaciją;
- kreiptis į institucijas, atsakingas už darbo taisykles ir profesinę sveikatą bei saugą.

Nedeklaruotu darbuotoju galite būti laikomas, jei...

*Jei atlygis mokamas grynaisiais ir be sutarties – **jūsų darbas nėra deklaruojamas.***

Jei nesate sudarę rašytinės sutarties, o jūsų darbdavys jums atlygį moka grynaisiais, jūsų darbo nėra įregistravęs ir nemoka mokesčių bei socialinių įmokų – jūsų darbas nėra deklaruojamas.

*Jei dalis darbo užmokesčio jums mokama grynaisiais – **jūsų darbas nėra deklaruojamas.***

Jei jūsų darbdavys deklaruoja tik dalį jūsų darbo valandų, o likusią atlygio dalį moka grynaisiais – jūsų darbas nėra deklaruojamas.

Nedeklaruojamu darbu taip pat laikomi nedeklaruojami viršvalandžiai ir papildomos pamainos. Tokia darbo tvarka gali atrodyti patogi, tačiau taip sumažėja jūsų teisės ir jūs netenkate dalies teisinio savo darbo įrodymo.

*Jei esate savarankiškai dirbantis asmuo, bet jums keliami reikalavimai kaip darbuotojams – **jūsų darbas yra ekonomiškai priklausomas savarankiškas darbas.***

Jei esate registruotas kaip savarankiškai dirbantis asmuo, bet jūsų darbą kontroliuoja vadovas, jūsų darbo valandos yra fiksuotos arba dirbate vienam klientui, gali būti, kad jūsų savarankiškas darbas yra fiktyvus. Tai reiškia, kad jums taikomi darbuotojams keliami reikalavimai, bet nesuteikiamos jų teisės ar apsauga. Net jei esate užregistruotas kaip savarankiškai dirbantis asmuo, kai kuriose šalyse galite būti pripažįstamas darbuotoju, turinčius visas darbo teises, ypač jei kas nors vadovauja jūsų darbui, nustato jūsų darbo užmokestį, o darbą atliekate patys.

Ko galiu imtis?

1. Kreiptis į savo vietos darbo inspekciją

Darbo inspekcijos ir organizacijos kontroliuoja ir tikrina įmones. Jos gali patarti, kaip pranešti apie nedeklaruojamą darbą. Darbo inspekcijos dažnai teikia informaciją apie jūsų teisę pagal ES teisės aktus reikalauti nesumokėto darbo užmokesčio.

2. Susisiekti su profesine sąjunga

Profesinės sąjungos atstovauja darbuotojams, gina jų teises ir siekia geresnių darbo sąlygų. Jos veda dialogą su darbdavių organizacijomis. Kreipkitės į vietos profesinę sąjungą arba savo darbo vietos atstovus.

Išsamesnė informacija

Europos darbo institucijos interneto svetainėje galite rasti kontaktinę informaciją pagal savo šalį ir kreiptis patarimo.

<https://www.ela.europa.eu>

Europos darbo institucija
Landererova 12, 811 09 Bratislava I, Slovakija

Europos Sąjungos
leidinių biuras

Liuksemburgas Europos Sąjungos leidinių biuras, 2025

© Europos darbo institucija, 2025

Print ISBN 978-92-9415-209-1 doi:10.2883/5632530 HP-01-25-025-LT-C

PDF ISBN 978-92-9415-208-4 doi:10.2883/8193741 HP-01-25-025-LT-N

Viršelis, © Gorodenkoff/stock.adobe.com; © JackF/stock.adobe.com; © wave-break3/stock.adobe.com. Vidiniai puslapiai, © K Seisa/peopleimages.com/ stock.adobe.com; © New Africa/stock.adobe.com